Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător Alina Brăgaru

Dosarul nr. 2a-988/2023
(2-16151877-02-2a-16032023)

D E C I Z I E

8 aprilie 2025 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Centru

Instanța compusă din:
Președintele completului Ruxanda Pulbere
Judecători Ala Malîi și Roman Pascari
Grefier Danu Blanovschi

Examinând în ședința de judecată publică cererile de apel declarate de „RUXANOV-PRIM" S.R.L. și „VASTAVIT" S.R.L.,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de "RUXANOV-PRIM" S.R.L. împotriva "VASTAVIT" S.R.L. și lui Stăvilă Vitalie cu privire la încasarea datoriei, penalității contractuale, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 octombrie 2022, prin care s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de "RUXANOV-PRIM" S.R.L. împotriva "VASTAVIT" S.R.L. și lui Stăvilă Vitalie cu privire la încasarea datoriei, penalității contractuale, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

a c o n s t a t a t:

Argumentele reclamantului:

1. La 24 martie 2016, reprezentantul reclamantului, „RUXANOV-PRIM" S.R.L., administratorul Vîrlan Andrei, a depus cererea de chemare în judecată împotriva "VASTAVIT" S.R.L. și lui Stăvilă Vitalie cu privire la încasarea datoriei, penalității contractuale, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.
2. În motivarea acțiunii a menționat la 9 iulie 2013, „RUXANOV-PRIM" S.R.L., în calitate de furnizor, a încheiat cu "VASTAVIT" S.R.L., în calitate de beneficiar, contractul nr. 01, prin care s-a obligat să confecționeze ultimului obiecte de tâmplărie din RVC conform sortimentului, cantității, prețului și termenelor comandate, iar beneficiarul s-a obligat să le primească și să le achite în condițiile contractului și ale actelor de recepție a lucrărilor, prețul urmând a fi achitat după executarea lucrărilor, dar nu mai târziu de 14 zile calendaristice de la data emiterii ultimei facturi
3. În vederea garantării executării obligațiilor asumate de către "VASTAVIT" S.R.L. în baza contractului menționat, la aceiași dată, a fost încheiat cu Stăvilă Vitalie contractul de fidejusiune nr. 02, prin care acesta s-a angajat să răspundă pentru executarea obligațiilor debitorului, asumându-și împreună cu acesta, potrivit pct. 1.5 din contract, răspundere solidară față de creditor.

4. “RUXANOV-PRIM” S.R.L. a confecționat și a montat la adresa beneficiarului “VASTAVIT” S.R.L. obiecte de tâmplărie din PVC în valoare totală de 244 152,12 lei, onorându-și cu bună credință obligațiile asumate în baza contractului nr. 01 din 9 iulie 2013. La rândul său, beneficiarul a achitat doar parțial prețul lucrărilor, soldul datoriei, potrivit Actului de verificare din 14 ianuarie 2016, fiind de 105 919,21 lei.
5. Totodată, a indicat că la pct. 6.1 din contractul indicat supra, părțile au prevăzut, pentru neachitarea în termen a prețului lucrărilor, o penalitate în mărime de 1% din suma restantă pentru fiecare zi de întârziere, care calculată astfel constituie suma de 183 419,84 lei.
6. De asemenea, „RUXANOV-PRIM” S.R.L. a considerat că este în drept să calculeze până la 13 ianuarie 2016 și o dobândă de întârziere în mărime de 31 889,72 lei.
7. În temeiul celor expuse, „RUXANOV-PRIM” S.R.L. a solicitat încasarea de la S.R.L. “VASTAVIT” S.R.L. datoriei în mărime de 105 919,21 lei, penalității contractuale în mărime de 183 419,84 lei, dobânzii de întârziere în mărime de 31 889,72 lei și compensarea cheltuielilor de judecată cu titlu de taxă de stat în mărime de 9 636,86 lei.
8. Ulterior, “RUXANOV-PRIM” S.R.L. a micșorat cuantumul pretenției cu privire la încasarea penalității și a majorat cuantumul pretenției privind încasarea dobânzii de întârziere, solicitând încasarea acestora, dar și a datoriei, în mod solidar și de la Stăvilă Vitalie.
9. În motivarea cererii a indicat că dobânda de întârziere, calculată din suma datoriei de 105 919,21 lei, pentru perioada 15 februarie 2015 – 13 ianuarie 2016 constituie suma de 24 711,10 lei, iar pentru perioada 16 iunie 2018 – 1 martie 2019 constituie suma 11 649,66 lei.
10. Totodată, a considerat că urmează să reducă penalitatea de la 1% până la 0,1 % și, astfel calculată pentru datoria de 105 919,21 lei pentru 180 zile până la depunerea acțiunii, pentru perioada 27 noiembrie 2015 – 14 ianuarie 2016, aceasta constituie suma de 11 651,11 lei, iar pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021 constituie suma de 88654,38 lei.
11. La rândul său, pârâtul “VASTAVIT” S.R.L. a depus împotriva „RUXANOV-PRIM” S.R.L. acțiune reconvențională, prin care a solicitat încasarea sumei de 133 471,94 lei cu titlu de cost al utilajului, sumei de 1 139 184,00 lei cu titlu de profit ratat ca urmare a imposibilității utilizării acestuia, sumei de 6 033,66 lei cu titlu de dobândă de întârziere și compensarea cheltuielilor judecată.
12. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 20 septembrie 2022 acțiunea reconvențională înaintată de “VASTAVIT” S.R.L. a fost scoasă de pe rol.

Poziția instanței de fond:

13. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 octombrie 2022 a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de “RUXANOV-PRIM” S.R.L. împotriva “VASTAVIT” S.R.L. și Stăvilă Vitalie, fiind încasat în mod solidar suma de 105 919,21 lei – datorie rezultată din contractul nr.01 din 9 iulie 2013, suma de 36 360,76 lei – dobândă de întârziere, suma de 11 651,11 lei – penalitate contractuală, precum cheltuielile de judecată în sumă totală de 11 117,93 lei, în rest cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

14. Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că reclamantul a livrat marfa solicitată și, respectiv, pârâtul urma să îndeplinească obligațiunile contractuale prin achitarea integrală a valorii acestora conform facturilor fiscale eliberate de "RUXANOV-PRIM" S.R.L. și semnate de "VASTAVIT" S.R.L.
15. În atare circumstanțe, luând în considerație și contractul de fidejusiune, prima instanță a considerat întemeiată pretenția privind încasarea în mod solidar a datoriei în mărime de 105 919,21 lei.
16. Referitor la pretențiile cu privire la încasarea dobânzii de întârziere și penalității contractuale, instanța a reținut că potrivit pct. 4.2 al contractului nr. 1 din 9 iulie 2013, achitarea trebuie să fie executată de către beneficiar în timp de 14 zile calendaristice din momentul primirii lotului de marfă. Momentul primirii mărfii se consideră data emiterii facturii fiscale de către furnizor.
17. Astfel, a considerat întemeiate pretențiile cu privire la încasarea dobânzii de întârziere pentru perioada 15 februarie 2015 – 13 ianuarie 2016 în mărime de 24 711,10 lei și pentru perioada 16 iunie 2018 – 1 martie 2019 în mărime de 11 649,66 lei și penalității contractuale pentru perioada 27 septembrie 2015 – 14 ianuarie 2016 în mărime de 11 651,11 lei.
18. Cât privește pretenția privind încasarea penalității contractuale pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021 în mărime de 88 654,38 lei, instanța a reținut că a examinat și a aplicat prevederile Codului civil pînă la modernizare, iar potrivit art.268 lit.a) Cod civil se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind încasarea penalității. Astfel, a apreciat pretenția privind încasarea penalității ca neîntemeiată.

Solicitarea părților:

19. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 octombrie 2022, avocatul Carmaschi Vitalie, acționând în interesul "RUXANOV-PRIM" S.R.L. a depus apel, prin care a solicitat casarea parțială a hotărârii primei instanțe, și anume în partea respingerii încasării penalității și pronunțarea în această parte a unei hotărâi noi, prin care să fie încasat în mod solidar de la pârâții "VASTAVIT" S.R.L. și Stăvilă Vitalie penalitatea contractuală în mărime de 88654,38 lei.
20. Și "VASTAVIT" S.R.L. a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea integrală a hotărârii și pronunțarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată formulată de "RUXANOV-PRIM" S.R.L. să fie respinsă în întregime, ca fiind neîntemeiată.

Argumentele părților:

21. În motivarea apelului avocatul Carmaschi Vitalie, acționând în interesul "RUXANOV-PRIM" S.R.L. a criticat concluzia primei instanțe cu privire la faptul că pretenția privind încasarea penalității pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021 este prescrisă, indicând că Codul civil nou nu prevede un termen pentru încasarea penalității.
22. Mai mult, partea nici nu a invocat excepția de tardivitate a pretenției respective, iar conform prevederilor art. 271 Cod civil acțiunea se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție numai la cererea persoanei în favoarea căreia a curs prescripția.
23. La rândul său, "VASTAVIT" S.R.L. în motivarea apelului a indicat instanța nu a pătruns în esența cauzei, nu a elucidat și nu a constatat pe deplin circumstanțele

importante pentru justa soluționare a cauzei, a soluționat-o în mod unilateral, favorizând poziția reclamantei și aplicând eronat legea.

24. În acest context, "VASTAVIT" S.R.L. a indicat că la 19 mai 2008 a procurat utilajul Extrud Hotmelt BMT200, în valoare de 133 471,94 lei, pe care l-a livrat "RUXANOV-PRIM" S.R.L. pentru testare, în vederea încheierii ulterioare a contractului și a semnării facturilor fiscale, livrarea făcându-se în temeiul unei relații de încredere și fără solicitarea unor garanții.
25. Prin actul de constatare nr. 176CF-1/16 din 17 martie 2016, întocmit de executorul judecătoresc Stoian Grigore, s-a confirmat că utilajul se află în posesia "RUXANOV-PRIM" S.R.L., care, între timp, l-a transmis unei terțe persoane, prin ce a cauzat "VASTAVIT" S.R.L. un prejudiciu considerabil.
26. De asemenea, "VASTAVIT" S.R.L a indicat că prin încheierea din 20 septembrie 2022 a fost scoasă de pe rol acțiunea reconvențională, invocându-se lipsa reprezentantului procesual, deși reprezentantul "VASTAVIT" S.R.L. nu fusese legal citat pentru acea ședință, iar absența sa era justificată prin participarea la o executare silită în raionul Hâncești. Eventuala admitere a acțiunii reconvenționale ar fi redus substanțial sumele încasate.
27. Mai mult, a notat că instanța de fond a refuzat nejustificat posibilitatea de a administra probe relevante de către reprezentantul "VASTAVIT" S.R.L, încălcând astfel dreptul la un proces echitabil și principiul egalității armelor.
28. Prin referința asupra cererii de apel depuse de "VASTAVIT" S.R.L., reprezentantul "RUXANOV-PRIM" S.R.L. a solicitat respingerea acesteia, motivând că instanța de fond întemeiat a scos de pe rol acțiunea reconvențională, mai mult că "VASTAVIT" S.R.L. abia acum își manifestă dezacordul cu încheierea din 20 septembrie 2022.
29. Totodată, a subliniat că la examinarea cauzei în fond "VASTAVIT" S.R.L. nu a înaintat obiecții împotriva acțiunii.
30. Prin referința asupra cererii de apel depuse de "RUXANOV-PRIM" S.R.L., reprezentantul "VASTAVIT" S.R.L. a solicitat respingerea acesteia ca neîntemeiate, motivând că reclamantul/apelant nu a dovedit întrunirea condițiilor pentru angajării răspunderii civile contractuale.
31. De asemenea, indicând că situația în partea executării obligațiilor asumate în baza contractului din speță este în curs de realizare, cu referire la prevederile art. 6 alin.(4) Cod civil, a susținut poziția primei instanțe de a soluționa cauza prin prisma prevederilor Codului civil în redacția de până la modernizare.
32. La fel, a menționat că în situația din față sunt toate premisele pentru a aplica inclusiv și prevederile privind reducerea penalității, care este una disproporțională.
33. În ședința instanței de apel, reprezentantul apelantului/intimat "RUXANOV-PRIM" S.R.L., avocatul Carmaschi Vitalie a susținut cererea de apel înaintată și a solicitat admiterea acesteia în sensul formulat și, respectiv, respingerea apelului înaintat de "VASTAVIT" S.R.L.
34. În susținerea poziției sale, suplimentar a explicat că potrivit prevederilor art. 6 alin.(6) Cod civil dispoziţiile legii noi privitoare la termenele de prescripţie extinctivă se aplică termenului de prescripţie care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare şi nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior se ia în cont.

Începutul, suspendarea şi întreruperea termenului de prescripţie se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche.

35. Totodată, a solicitat încasarea în mod solidar de la "VASTAVIT" S.R.L. și Stăvilă Vitalie, dobândă de întârziere pentru perioada de la pronunțarea hotărârii instanței de fond – 31 octombrie 2022 până la 9 aprilie 2024 în mărime de 32 179,13 lei.
36. În ședința instanței de apel, reprezentantul intimatului/apelant "VASTAVIT" S.R.L., avocatul Brumă Sorin a solicitat respingerea apelului înaintat de "RUXANOV-PRIM" S.R.L., admiterea apelului înaintat în interesul "VASTAVIT" S.R.L. și casarea parțială a hotărârii, și anume în partea dobânzii de întârziere și penalității și pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri prin care aceste pretenții să fie respinse integral sau, remiterea cauzei spre rejudecare într-un alt complet de judecată ca urmare a casării încheierii din 20 septembrie 2022.
37. În ședința instanței de apel, intimatul Stăvilă Vitalie, legal citat despre locul, data și ora ședinței, nu s-a prezentat, nu a comunicat instanței motivele neprezentării și nu a solicitat examinarea apelului în lipsa sa. Instanța de apel, în temeiul art. 379 alin. (2) Cod de procedură civilă, a dispus examinarea apelului în lipsa acestuia.

Aprecierea instanței de apel:

38. Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelul declarat de apelul depus de "RUXANOV-PRIM" S.R.L. drept întemeiat ce urmează a fi admis iar apelul depus de "VASTAVIT" S.R.L. ca neîntemeiat și care urmează a fi respins din următoarele motive.
39. În conformitate cu art. 373 din Codul de procedură civilă *"instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor cînd consimte şi cînd hotărîrea este atacată şi de alţi participanţi la proces".*
40. Potrivit art. 385 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă *"instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărîrea primei instanţe, emiţînd o nouă hotărîre".*
41. În acord cu art. 386 alin.(1) din Codul de procedură civilă *"hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă: a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin; b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente; c) concluziile primei instanţe, expuse*

în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei; d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat".

42. Conform art. 387 lit. c) din Codul de procedură civilă *"se consideră că normele de drept material sînt încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanţa judecătorească a interpretat eronat legea".*
43. Colegiul civil reţine că instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare*. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).*
44. Potrivit recomandărilor avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil.
45. În conformitate cu prevederile art.118 alin. (1) Cod de procedură civilă "*fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale*", iar conform art. 130 Cod de procedură civilă "*instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanţa judecătorească o forţă probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi suficienţa pentru soluţionarea cauzei*".
46. Așadar, din suportul probatoriu rezultă cu certitudine că, la 9 iulie 2013, "RUXANOV-PRIM" S.R.L., în calitate de furnizor, și "VASTAVIT" S.R.L., în calitate de beneficiar, au încheiat contractul nr. 01, având ca obiect, comercializarea pofilelor, feroneriei și accesoriilor pentru producerea tâmplăriei din PVC, în sortimentele, cantitatea, la prețul și în termenele comandate, astfel cum sunt indicate în nota de comandă și factura, documente care împreună fac dovada operațiunilor comerciale efectuate de părți.
47. Potrivit pct. 4.1–4.3 din contractul menționat, beneficiarul s-a obligat să achite fiecare lot de marfă în termen de 14 zile calendaristice de la data emiterii facturii, considerată momentul recepționării mărfii, efectuând plata în lei moldovenești conform cursului comercial aplicabil la data transferului bancar.
48. În conformitate cu pct. 6.1 din contractul nr. 01, în cazul întârzierii efectuării plăților conform contractului beneficiarul achită furnizorului penalitate în mărime de 1 % din suma restanței pentru fiecare zi de întârziere, începând cu momentul întârzierii achitării.
49. La pct. 9.1 din contractul din speță părțile au prevăzut termenul acestuia – 30 decembrie 2013, iar la pct. 9.2 – că în cazul în care cu zece zile calendaristice înainte de expirarea termenului de acționare a contractului nici una din părți nu va înainta celeilalte părți o notificare scrisă despre intenția de a sista acțiunea contractului, acesta se consideră prelungit automat (multiplu) pe un termen de un an calendaristic.
50. La 9 iulie 2013, între "RUXANOV-PRIM" S.R.L., în calitate de creditor, și Stăvilă Vitalie, în calitate de fidejusor, a fost încheiat contractul de fidejusiune nr. 02, în temeiul

căruia acesta din urmă s-a obligat să garanteze executarea tuturor obligațiilor asumate de "VASTAVIT" S.R.L. prin contractul nr. 01 din aceeași dată.

51. Potrivit pct. 1.3, fidejusorul răspunde pentru datoria principală, inclusiv modificările survenite din culpa debitorului, penalități contractuale, despăgubiri în caz de reziliere, obligații accesorii, cheltuieli de judecată, dobânzi, diferențe de curs valutar și orice prejudicii cauzate prin neexecutare, iar conform pct. 1.5, fidejusorul și debitorul răspund solidar față de creditor.
52. Din materialul probator rezultă cu certitudine că reclamantul a livrat marfa în sumă de 107 127,42 lei conform facturii fiscale nr. 4427083 din 1 octombrie 2014, în sumă de 108 980,22 lei conform facturii fiscale nr. 4427085 din 2 octombrie 2014 și în sumă de 28 044,48 lei conform facturii fiscale nr. 4427100 din 28 ianuarie 2015, pe care, pârâtul a achitat-o doar parțial, rămânând neachitată, potrivit actului de verificare a decontărilor reciproce la situația din 14 ianuarie 2016, în valoare de 105 919,21 lei.
53. Potrivit calculului dobânzii de întârziere, aceasta a fost calculată reieșind din suma restantă de 105 919,21 lei pentru perioada 15 februarie 2015 – 13 ianuarie 2016 în mărime de 24 711,10 lei și din aceiași sumă, pentru perioada 16 iunie 2018 – 1 martie 2019 în mărime de 11 649,66 lei.
54. Din calculul penalității, urmează că aceasta a fost calculată 0,1 % din suma restantă de 105 919,21 lei pentru perioada 27 noiembrie 2015 – 14 ianuarie 2016 în mărime de 11 651,11 lei și după același algoritm, pentru perioada 2 martie 2019 – 15 iunie 2021 în mărime de 88 654,38 lei.
55. Bazându-se pe faptul că "VASTAVIT" S.R.L. nu-și execută obligațiile asumate prin contractul nr. 01, iar Stăvilă Vitalie a garantat executarea tuturor obligațiilor asumate de "VASTAVIT" S.R.L. prin contractul respectiv, la 25 martie 2016 "RUXANOV-PRIM" S.R.L. a solicitat în instanță încasarea de la aceștia a datoriei în mărime de 105 919,21 lei, penalității contractuale în mărime de 11 651,11 lei și de 88 654,38 lei, dobânzii de întârziere în mărime de 24 711,10 lei și de 11 649,66 lei.
56. Fiind investită cu examinarea cauzei, instanța a admis acțiunea parțial, respingând încasarea penalității calculată pentru perioada 2 martie 2019 – 15 iunie 2021 în mărime de 88 654,38 lei.
57. Din apelul „RUXANOV-PRIM" S.R.L. rezultă dezacordul cu hotărârea primei instanțe prin prisma constatărilor privind prescripția penalităților, susținând că noul Cod civil nu prevede un termen special și că excepția de tardivitate nu a fost invocată de partea adversă, iar „VASTAVIT" S.R.L. a criticat hotărârea ca fiind una unilaterală și nelegală, invocând neelucidarea completă a circumstanțelor, refuzul nejustificat de a administra probe, precum și scoaterea nelegală de pe rol a acțiunii reconvenționale, prin care ar fi putut reduce considerabil sumele datorate.
58. Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate prin prisma argumentelor invocate în apel și, raportându-le la suportul probatoriu, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru constată că prima instanță nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante privind penalitatea, interpretând eronat legea în raport cu aceasta.
59. Așadar, conform art. 619 alin.(1)-(3) Cod civil până la modernizare *"obligaţiilor pecuniare li se aplică dobînzi pe perioada întârzierii. Dobînda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobînzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.*

Este admisă proba unui prejudiciu mai redus. În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobînda este de 9% peste rata dobînzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus. În cazul în care creditorul poate cere în alt temei juridic dobînzi mai mari, ele vor trebui plătite. Nu se exclude invocarea dreptului privind repararea unui alt prejudiciu".

60. În conformitate art. 624 Cod civil până la modernizare*"clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părţile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligaţiei, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun."*
61. Potrivit art. 268 alin.(1) lit.a) Cod civil până la modernizare *" se prescriu în termen de 6 luni acţiunile privind încasarea penalităţii."*
62. De asemenea, conform art. 271 Cod civil până la modernizare *„acţiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripţie extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripţia, depusă pînă la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripţia poate fi opusă de îndreptăţit numai în cazul în care instanţa se pronunţă asupra fondului."*
63. Pe de altă parte, în acord cu art. 394 Cod civil după modernizare *"acţiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripţie extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripţia, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepţia de tardivitate conform Codului de procedură civilă".*
64. Conform art. 942 alin.(1)-(2) Cod civil după modernizare *"în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenţei plăţii pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin.(2) ori la o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale. Rata dobînzii de întîrziere este egală cu rata prevăzută la art.874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadenţă obligaţia pecuniară era purtătoare de dobîndă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întîrziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art.874 cu rata dobînzii prevăzute de contract"*, iar potrivit alin.(4) aceluiași articol *"în cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întîrziere calculată conform dispoziţiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întîrziere. De asemenea, creditorul poate cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întîrziere".*
65. În acord cu art. 947 alin.(1)-(4) Cod civil după modernizare *" Clauza penală este o prevedere contractuală prin care părţile evaluează anticipat prejudiciul, stipulînd că debitorul, în cazul neexecutării obligaţiei, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun (penalitate). Prin clauză penală se poate garanta numai o creanţă valabilă. Penalitatea poate fi stipulată în mărime fixă sau sub forma unei cote din valoarea obligaţiei garantate prin clauza penală sau a părţii neexecutate, inclusiv sub forma unei dobînzi de întîrziere. Părţile pot conveni asupra unei penalităţi mai mari decît prejudiciul".*
66. Art. 953 alin.(1) Cod civil după modernizare prevede că *"În cazuri excepţionale, luîndu-se în considerare toate împrejurările, instanţa de judecată poate dispune, la*

cererea debitorului, reducerea penalităţii disproporţionat de mari. La reducerea penalităţii, trebuie să se ţină cont nu numai de interesele patrimoniale, ci şi de alte interese, ocrotite prin lege, ale creditorului".

67. În același timp, art. 7 alin.(1)-(2) Cod civil după modernizare indică că *" Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare. Legea nouă este aplicabilă situaţiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare".*
68. Potrivit alin.(4) a aceluiași articol *"În cazul situaţiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura şi întinderea drepturilor şi obligaţiilor părţilor, precum şi orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel",* iar conform alin.(5) – *"în situaţiile prevăzute la alin.(4), dispoziţiile legii noi se aplică modalităţilor de exercitare a drepturilor sau de executare a obligaţiilor, precum şi de înstrăinare, preluare, transformare sau de stingere a acestora. De asemenea, dacă legea nouă nu prevede altfel, clauzele unui act juridic încheiat anterior intrării în vigoare a legii noi contrare dispoziţiilor ei imperative sînt, de la această dată, lipsite de orice efect juridic"*.
69. Potrivit art. 7 alin.(6) Cod civil după modernizare *"dispoziţiile legii noi privitoare la termenele de prescripţie atît extinctivă, cît şi achizitivă (uzucapiune) se aplică termenului de prescripţie care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare şi nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior se ia în cont. Începutul, suspendarea şi întreruperea termenului de prescripţie se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche".*
70. Colegiul civil reține că din contractul nr. 01 din 9 iulie 2013 rezultă clar obligația beneficiarului „VASTAVIT" S.R.L. de a achita fiecare lot de marfă în termen de 14 zile de la emiterea facturii.
71. Totodată, Colegiul civil reține că contractul s-a prelungit automat anual (pct. 9.2) în lipsa notificării de rezoluțiune, astfel încât raportul obligațional era încă activ pentru livrările ulterioare.
72. Prin urmare, la data producerii întârzierii contractul era în vigoare, iar clauza penală prevăzută de părți la pct. 6.1 producea efecte.
73. Reclamanta/apelanta „RUXANOV-PRIM" S.R.L. a dovedit livrarea mărfii prin facturile fiscale din 1 octombrie 2014, 2 octombrie 2014 și 28 ianuarie 2015, neachitarea integrală a sumei de către „VASTAVIT" S.R.L. și existența unei restanțe de 105 919,21 lei la situația din 14 ianuarie 2016.
74. Aceste probe confirmă întârzierea plăților începând cu 16 octombrie 2014, 17 octombrie 2014 și 12 februarie 2015 și, prin urmare, incidența clauzei de penalitate.
75. Colegiul civil observă că, deși părțile au convenit o penalitate de 1% pentru fiecare zi de întârziere, „RUXANOV-PRIM" S.R.L. a calculat-o într-o mărime redusă, de 0,1% pe zi, pentru două perioade: (i) 27 noiembrie 2015 – 14 ianuarie 2016, în sumă de 11 651,11 lei; și (ii) 2 martie 2019 – 15 iunie 2021, în sumă de 88 654,38 lei.
76. În paralel, „RUXANOV-PRIM" S.R.L. a calculat dobânda de întârziere pentru două perioade: (i) 15 februarie 2015 – 13 ianuarie 2016, în sumă de 24 711,10 lei; și (ii) 16 iunie 2018 – 1 martie 2019, în sumă de 11 649,66 lei.

77. Colegiul civil, reținând că până la modernizarea Codului civil – 1 martie 2019, nu se interzicea cumulul dintre dobânda legală de întârziere și penalitatea contractuală, „RUXANOV-PRIM” S.R.L. poate pretinde de la „VASTAVIT” S.R.L. concomitent ambele accesorii, întrucât dobânda compensează lipsa de folosință a sumei datorate, iar penalitatea reprezenta o sancțiune convențională pentru neexecutarea obligației în termen.
78. În consecință, prima instanță corect a încasat pentru intervalele 15 februarie 2015 – 14 ianuarie 2016 atât dobânda, cât și penalitatea, aplicând corect regimul prescripției speciale prevăzut de art. 268 alin.(1) lit. a) Cod civil, conform căruia acțiunile privind încasarea penalității se prescriu în termen de 6 luni.
79. Cu toate acestea, Colegiul constată că prima instanță a aplicat în mod greșit același termen special de 6 luni și pentru intervalul ulterior datei de 1 martie 2019. Dispozițiile art. 268 alin.(1) lit. a) Cod civil privind prescripția de 6 luni au fost abrogate integral prin modernizarea Codului civil și începând cu 1 martie 2019, acțiunile privind penalitatea contractuală nu mai sunt supuse unui termen special de prescripție, ci intră sub incidența termenului general de prescripție extinctivă de 3 ani, aplicabil tuturor drepturilor de creanță.
80. Colegiul reține că penalitatea este o obligație accesorie care se naște în momentul neexecutării sau executării cu întârziere a obligației principale și creditorul are dreptul de a o cere pentru fiecare zi de întârziere, din momentul neexecutării obligației și până la executarea ei.
81. Totodată, Colegiul subliniază că prescripția nu operează din oficiu, ci numai la cererea persoanei în favoarea căreia a curs termenul de prescripție.
82. În speță, nici “VASTAVIT” S.R.L. și nici Stăvilă Vitalie, în calitate de pârâți, nu au invocat excepția prescripției extinctive în privința penalității pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021.
83. În aceste condiții, soluția primei instanțe de a respinge din oficiu, în lipsa unei excepții de prescripție formulate de pârâți, pretenția privind penalitatea pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021, pe motivul intervenției prescripției extinctive în baza art. 268 lit. a) Cod civil este greșită.
84. Colegiul constată că reclamanta „RUXANOV-PRIM” S.R.L. a valorificat în mod legitim dreptul de a extinde perioada pentru care a solicitat penalitatea, în timp ce cauza se afla pe rol.
85. În plus, solicitarea penalității pentru perioade distincte și întrerupte nu contravine dispozițiilor legale, întrucât clauza penală prevăzută la pct. 6.1 din contractul nr. 01 din 9 iulie 2013 are caracter continuu, producând efecte pe întreaga durată a neexecutării obligației principale, iar întrucât datoria de 105 919,21 lei nu a fost stinsă, reclamanta/apelanta „RUXANOV-PRIM” S.R.L. a fost în drept să pretindă penalitatea atât pentru perioada 27 noiembrie 2015 – 14 ianuarie 2016, corespunzătoare întârzierii inițiale, cât și pentru perioada ulterioară 2 martie 2019 – 15 iunie 2021, reflectând continuarea neexecutării obligației.
86. Or, fragmentarea temporală a penalității nu modifică natura unitară a obligației accesorii, ci reprezintă o modalitate de individualizare a pretenției, determinată de evoluția raportului obligațional și atât timp cât perioadele nu se suprapun și rezultă din același raport juridic valabil, solicitarea penalității pentru intervale întrerupte este întemeiată.

87. În consecință, Colegiul apreciază că sunt întrunite condițiile pentru admiterea penalității contractuale și pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021, în sumă de 88 654,38 lei, așa cum a fost calculată și solicitată de reclamantă, criticile apelantei „RUXANOV-PRIM" S.R.L. în acest sens fiind întemeiate.
88. Colegiul civil respinge critica intimatei „VASTAVIT" S.R.L. potrivit căreia cauza urmează a fi soluționată în baza prevederilor Codului civil în redacția de până la modernizare, în temeiul art. 7 alin.(4) Cod civil. Dispoziția invocată reglementează aplicarea în timp a termenelor de prescripție, însă nu justifică aplicarea vechii reglementări în privința penalităților aferente unei perioade ulterioare datei de 1 martie 2019. Pentru perioada 1 martie 2019 – 15 iunie 2021, raportul obligațional a continuat să se deruleze sub incidența Codului civil modernizat, astfel încât penalitatea este supusă exclusiv termenului general de prescripție extinctivă.
89. Referitor la susținerea „VASTAVIT" S.R.L. privind pretinsa disproporționalitate a penalității și aplicarea reducerii acesteia, Colegiul constată că argumentele nu pot fi primite. În primul rând, reducerea penalității nu operează din oficiu, ci numai la cererea expresă a debitorului**,** formulată în condițiile art. 953 Cod civil, însoțită de demonstrarea caracterului vădit disproporționat al penalității în raport cu prejudiciul efectiv. În prezenta cauză, „VASTAVIT" S.R.L. nu a depus o astfel de cerere, limitându-se la formulări generale, fără a indica circumstanțe concrete sau probe care să permită instanței o analiză asupra disproporționalității.
90. În al doilea rând, caracterul pretins disproporționat al penalității este contrazis chiar de calculul prezentat de reclamanta „RUXANOV-PRIM" S.R.L., care a redus penalitatea de la 1% pe zi – procentul convenit de părți – la o cotă de 0,1% pe zi, mult inferioară celei stabilite contractual. Această reducere voluntară exclude ideea abuzului și evidențiază diligența creditorului de a formula pretenții rezonabile, iar în contextul neexecutării obligației principale, întârzierea prelungită și lipsa plăților timp de mai mulți ani, penalitatea solicitată nu poate fi calificată ca excesivă.
91. De asemenea, Colegiul civil respinge argumentul „VASTAVIT" S.R.L. referitor la pretinsa ilegalitate a încheierii din 20 septembrie 2022 prin care acțiunea reconvențională a fost scoasă de pe rol, or, această încheiere nu a fost contestată prin intermediul căilor procesuale prevăzute de lege, deși partea a avut la dispoziție mijloace procedurale adecvate pentru a solicita anularea ei. Neexercitarea căilor de atac în termenul legal face ca încheierea respectivă să rămână definitivă și opozabilă părții, împiedicând repunerea în discuție a aspectelor privind legalitatea citării ori justificarea absenței reprezentantului.
92. De altfel, Colegiul constată că „VASTAVIT" S.R.L. nu a depus ulterior o nouă acțiune separată împotriva „RUXANOV-PRIM" S.R.L., respectiv, instanța de apel nu poate analiza eventualele efecte reductive asupra creanței reclamantei, întrucât acestea nu fac obiectul litigiului și nu pot fi introduse indirect, prin simple afirmații în calea de atac.
93. În ceea ce privește afirmația referitoare la o pretinsă încălcare a dreptului la un proces echitabil prin neadministrarea probelor, Colegiul reține că imposibilitatea de a administra probe suplimentare derivă exclusiv din faptul că acțiunea reconvențională a fost scoasă de pe rol, iar partea nu a întreprins acțiunile corespunzătoare pentru a-și valorifica drepturile procesuale. Nicio înfrângere a principiului egalității armelor sau a dreptului la apărare nu poate fi reținută cât timp partea nu a utilizat mecanismele

procedurale prevăzute de Codul de procedură civilă pentru continuarea examinării pretențiilor proprii.

94. În aceste condiții, Colegiul constată că poziția „VASTAVIT” S.R.L. este una pur ipotetică și lipsită de relevanță juridică, iar motivele invocate în apel sub acest aspect nu sunt apte să răstoarne soluția primei instanțe.
95. Referitor la solicitarea „RUXANOV-PRIM” S.R.L. privind încasarea în mod solidar de la “VASTAVIT” S.R.L. și Stăvilă Vitalie a dobânzii de întârziere pentru perioada de la pronunțarea hotărârii instanței de fond – 31 octombrie 2022 până la 9 aprilie 2024 în mărime de 32 179,13 lei Colegiul civil reține următoarele.
96. Potrivit art. 372 alin. (3) Cod de procedură civilă *”în apel nu se poate schimba calitatea procedurală a părţilor, temeiul sau obiectul acţiunii şi nici nu pot fi înaintate noi pretenţii. Se pot cere însă dobînzi, rate, venituri ajunse la termen şi orice alte despăgubiri apărute după emiterea hotărîrii în primă instanţă, se poate solicita o compensaţie legală”.*
97. Colegiul civil reține că norma legală menționată supra permite, în principiu, solicitarea în apel a dobânzilor sau altor accesorii apărute după pronunțarea hotărârii primei instanțe, însă această posibilitate există doar în măsura în care dobânzile respective decurg în mod direct și continuu din obligația stabilită în fond și reprezintă un accesoriu firesc al acesteia.
98. În prezenta cauză, prima instanță a examinat și a admis dobânda legală de întârziere numai pentru perioadele 15 februarie 2015 – 13 ianuarie 2016 și 16 iunie 2018 – 1 martie 2019, limitând învestirea la aceste intervale. Instanța de fond nu a analizat și nu a stabilit obligația pârâților de a achita dobândă legală pentru perioada ulterioară datei de 1 martie 2019.
99. În aceste condiții, solicitarea reclamantei „RUXANOV-PRIM” S.R.L. de a încasa dobânda legală de întârziere pentru perioada 31 octombrie 2022 – 9 aprilie 2024 nu reprezintă o continuare firească a obligației examinate în fond, ci o extindere a obiectului acțiunii la o perioadă care nu a făcut obiectul judecății în prima instanță. A admite o astfel de pretenție în apel ar însemna introducerea unei noi pretenții, interdicție expresă prevăzută de art. 372 alin.(3) Cod procedură civilă.
100. Prin urmare, Colegiul civil respinge solicitarea „RUXANOV-PRIM” S.R.L. de încasare a dobânzii legale de întârziere în sumă de 32 179,13 lei pentru perioada 31 octombrie 2022 – 9 aprilie 2024, deoarece aceasta constituie o pretenție nouă, care excede limitele învestirii instanței de apel și nu se circumscrie noțiunii de accesorii care decurg direct din hotărârea primei instanțe.
101. Cât privește compensarea cheltuielilor de judecată, Colegiul notează că în conformitate cu prevederile art.94 alin.(1) Cod de procedură civilă *” instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut câştig de cauză, cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pârâtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului”*, iar conform alin.(3) a aceluiași articol *” prevederile alin.(1) şi (2) se aplică şi la repartizarea între părţi a cheltuielilor de judecată în instanţă de apel, în instanţă de recurs şi în cadrul revizuirii”.*

102. În acest sens, instanța va dispune încasarea din contul ”VASTAVIT” S.R.L. și lui Stăvilă Vitalie în beneficiul ,,RUXANOV-PRIM” S.R.L., taxa de stat pentru penalitatea admisă în mărime de 2659,63 lei.
103. Totodată, Colegiul civil, reținând că apelantul ,,RUXANOV-PRIM” S.R.L. la depunerea cererii de apel a achitat taxă de stat, va compensa acestuia cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat achitată în apel, în sumă de 1994,72 lei.
104. În final, instanța de apel ajunge la concluzia de a respinge cererea de apel declarată de ,,VASTAVIT” S.R.L., de a admite cererea de apel declarată de ,,RUXANOV-PRIM” S.R.L., de a casa parțial hotărârea primei instanțe, în partea respingeri încasării penalității în mărime de 88654,38 lei și în această parte de a adoptă o hotărâre nouă de încasare a acestei sume și compensării cheltuielilor de judecată cu titlu de taxă de stat, în rest hotărârea urmând a fi menținută.
105. În conformitate cu prevederile art.385 lit. c), art.390 din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Centru,

d e c i d e :

Se respinge cererea de apel declarată de ,,VASTAVIT” S.R.L.

Se admite cererea de apel declarată de ,,RUXANOV-PRIM” S.R.L.

Se casează parțial hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 octombrie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de ”RUXANOV-PRIM” S.R.L. împotriva ”VASTAVIT” S.R.L. și lui Stăvilă Vitalie cu privire la încasarea datoriei, penalității contractuale, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, și anume în partea respingerii încasării penalității în mărime de 88654(optzeci și opt mii șase sute cincizeci și patru),38 lei și în această parte se adoptă o hotărâre nouă, prin care:

Se încasează de la ”VASTAVIT” S.R.L. și Stăvilă Vitalie, în mod solidar, în beneficiul ”RUXANOV-PRIM” S.R.L. penalitatea în mărime de 88654(optzeci și opt mii șase sute cincizeci și patru),38 lei și taxa de stat în mărime de 2659(două mii șase sute cincizeci și nouă),63 lei.

În rest, hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 octombrie 2022 se menține.

Se încasează de la ”VASTAVIT” S.R.L. și Stăvilă Vitalie, în mod solidar, în beneficiul ”RUXANOV-PRIM” S.R.L. cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat suportate în apel în mărime de 1994(una mie nouă sute nouăzeci și patru),72 lei.

Se respinge cererea ”RUXANOV-PRIM” S.R.L. cu privire la încasarea dobânzii de întârziere calculate după emiterea hotărârii, ca neîntemeiată.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului Ruxanda

Pulbere

Judecători Ala Malîi

Roman Pascari